

ЕВРОПСКИ ДАН РАЦИОНАЛНЕ УПОТРЕБЕ АНТИБИОТИКА

ДАНАС БЕЗ АКЦИЈЕ, СУТРА БЕЗ ЛЕКА

У склопу обележавања здравих дана, овај проблем је добио посебан дан и свој датум (негде се чак обележава и цела недеља), да би се скренула пажња на значај за здравље људи. А здравље људи широм света је угрожено због феномена који је у порасту: бактерије које узрокују уобичајене али и животно угрожавајуће инфекције постају резистентне на антибиотике (АБ). Узрочно последична веза између потрошње АБ и резистенције бактерија је логична и често доказивана. Више од 90% АБ се потроши ванболнички и то често на благе инфекције или за стања која уопште нису ни узрокована бактеријама. Овај феномен је последица широке употребе и злоупотребе АБ код људи и животиња и представља ургентан проблем, па је зато у фокусу здравствених институција широм света, и један од приоритета Светске здравствене организације (СЗО).

Сваке године 25.000 људи у свету умре због озбиљне бактеријске инфекције резистентне на АБ, најчешће стечене у здравственој установи. СЗО позива јавност, фармацеутску индустрију, доносиоце закона и сектор производње хране животињског порекла, да предузме акцију – прописује и користи АБ одговорно, прати примену и резистенцију на АБ и промовише развој нових антибиотских лекова.

Ради обележавања Светског дана рационалне употребе АБ и подизања свести због употребе и злоупотребе АБ, СЗО промовише активности и кампање у земљама света. А све се своди на то да постанемо сви заједно свесни овог проблема и да обезбедимо јасну и добру информацију свима који АБ користе.

Од открића АБ пре 70 и више година, антибиотици су били главно оружје у терапији бактеријских инфекција, укључујући животно угрожавајуће болничке инфекције. Због малог броја нежељених дејстава често се рутински прописују и узимају, понекад и неодговарајуће. Антибиотици се такође користе у производњи хране животињског порекла за терапију, превенцију болести и побољшање раста. Антибиотска резистенција је очекиван и природан механизам и јавља се у ситуацији када АБ који нормално зауставља раст одређеног типа бактерија то више не ради. Бактерије се прилагођавају тиме што развијају механизме преживљавања и тако настају

резистентни сојеви. Такође резистенција се може пренети међу људима, животињама, али и међу људима, животињама и животном окружењу. Пренос и ширење бактерија или гена који преносе информацију резистенције може да се јави у болницама, у заједници и преко ланца исхране. Антибиотици се такође налазе у животној средини, на пример у неким изворима воде. Инфекције резистентним бактеријама су у порасту, а могу бити озбиљне и понекад без могућности лечења. У међувремену, истраживање у погледу развоја нових АБ који делују је скупо и дуготрајно, а резистенција се често развије брзо по примени нових АБ. Без нових ефикасних АБ, а са резистенцијом у порасту, друштво би могло да се врати у услове ере пре АБ, када је проста инфекција плућа могла да убије дете или када су доктори били немоћни пред менингитисом.

Инфекције резистентним бактеријама су озбиљан проблем у здравственим установама, узрокујући животно угрожавајуће инфекције у крвотоку, упалу плућа, инфекције рана и друге. Антибиотска резистенција повећава трошкове терапије због дужег болничког лечења, употребе много скуплих лекова и терапија, али и индиректних трошкова за породицу и друштво.

У многим земљама АБ се налазе у слободној продаји. Често се не прикупљају подаци о инфекцијама резистентним на АБ, па иако су доктори свесни проблема, не постоје водичи ни препоруке.

Шта може да се уради?

Резистенција на АБ је очекиван и природан механизам који се јавља приликом примене АБ, али који може да се контролише када се АБ употребљавају само онда када је оправдано. Контрола и превенција резистенције на АБ је сложен процес и треба да укључи више различитих сектора. Овај процес захтева заједнички национални приступ који укључује:

- унапређење надзора резистенције тако да се прикупљају подаци и познаје ситуација
- праћење примене АБ
- промоција паметне употребе АБ
- повећање степена хигијене у болницама и контрола инфекција
- улагање у нове лекове и средства
- подизање свести да је ово озбиљан и ургентан јавно здравствени проблем.

Јавност, они који преписују лекове, политичари, фармацевтска индустрија и производња хране животињског порекла, сви имају значајну улогу у спречавању антибиотске резистенције. Регионална стратегија о антибиотској резистенцији СЗО за Европски регион развија регионални стратешки акциони план за спречавање антибиотске резистенције која ће промовисати интегрисан приступ кроз стратешке циљева, укључујући националну координацију ради удруживања свих стручњака. Стратегија ће подржати напоре земаља Европе у спречавању антибиотске резистенције.

У свету су промотивне кампање за рационалну употребу антибиотика и упућене свима: и лекарима и фармацеутима и пацијентима и онима који се баве доношењем закона у области медицине и фармације. Једна од њих је под слоганом: **Get smart!**

Што би могло да се преведе: **Опамети се! Буди паметан!** А са јасним порукама за ове три групе којима се обраћа.

Решење и јесте ту: шта свако од нас може да уради, а да сви заједно очувамо ефикасност ових важних лекова.

САВЕТИ ЛЕКАРИМА ЗА СМАЊЕНУ УПОТРЕБУ АНТИБИОТИКА КОЈЕ ОВА КАМПАЊА НУДИ:

- Идентификовати и проценити потребе пацијента.
- Избегавати прописивање антибиотика за третман вирусних инфекција, чак и када пацијент инсистира на антибиотику.
- Објаснити да употреба антибиотика повећава ризик од развоја инфекција које су резистентне на антибиотике.
- Препоручити специфичну симптоматску терапију.
- Препоручити план ако се симптоми погоршају.
- Обезбедити пацијенту материјал о антибиотској резистенцији.
- Када је неопходно, онда је решење прави антибиотик у правој дози у одређеном и потребном времену (упознати се са резистенцијама на антибиотике на Вашем подручју).
- Избегавати непотребна преклапања антибиотика, није увек неопходно давати два антибиотика за третман једне бактерије.
- Сарадња са фармацеутима у циљу саветовања пацијената да би се обезбедила употреба лека на прави начин, указало на антибиотску резистенцију, и на нежељена дејства лека
- Укључивање микробиолошких анализа, онда када је то потребно.
- Стати и проценити: ако ће резултати бактеријске културе стићи за 24 или 48 сати, сачекати и онда дати одговарајући антибиотик, по антибиограму. На тај начин се избегава непотребна изложеност антибиотицима и смањује могућност настанка резистентних сојева.

Фармацеути су или први здравствени стручњаци којима се пацијенти обраћају и/или последњи када издају прописани антибиотик. Њихова улога је веома важна у препознавању ситуација у којима су довољни симптоматски лекови за лечење симптома прехладе и грипа, да препоруче прави лек, али такође и да препознају ситуације у којима је пацијента потребно упутити лекару.

А када пацијент добије антибиотик, веома је важно објаснити им колико дуго и на који начин је потребно да узимају свој прописани лек. На жалост, дешава се и да нам враћају као неискоришћене лекове – антибиотике који нису попијени до краја (имали смо пример – Амоксицилина 500 mg, попијене само три капсуле, и враћено више од једне кутије антибиотика) што говори да још увек има оних који не разумеју на који начин је потребно узимати ову групу лекова.

ПАЦИЈЕНТУ ПОДВУЋИ ВАЖНОСТ ИСПРАВНОГ УЗИМАЊА АНТИБИОТИКА:

- 1. Лек узима тачно како су га здравствени стручњаци саветовали**
- 2. Да не прескаче дозе**
- 3. Да лек не дели са другима**
- 4. Да не престане са узимањем лека чак и кад почне да се осећа боље**
- 5. Да не чува лек за после**

Начин на који данас користимо антибиотике директно утиче на њихову ефикасност код другог пацијента и на њихову ефикасност у будућим временима.

Пошто је потребно много времена за развој нових антибиотика који ће моћи да третирају резистентне бактерије, а до тада морамо да побољшамо и рационализујемо употребу антибиотика који су нам тренутно на располагању.